

STENAMBT.
t en voorstel
len betreffen
des Woords".

van de voor-
ing van het

een speciaal
speciale taak
volkeren der
vordt gevoeld,
de instelling
grond van de
kerken aan-
de Heere de

kerken het
wijs niet ge-

van het voor-
door de Gene-
rnhem (1902)
onair dienaar
vangelie onder

om Woens-

og geheel ge-
ontrent het

ander voor-
de dat de Sy-
deze zaak ter
nbevelen. En
lector te ver-
te stellen ter

E KERKEN.

mité-generaal
g voortduurde.
rapport van
(*) betreffende
erhouding tot

Churches in
tegen 1 stem-
ersfoort (Acta
en de te be-
buitenlandse
staakt met de
otten, tenelnde
responderende
volgende Sy-

dezelfde com-
de Canadian
corresponden-

deze corres-

gaan, werden

evoerd,

afgebroken en

KKENS

Tel. 2298

e Liefde

EN BORN,

nieuwe
gebracht,
nieuwe
goud-
rukt op
opdik-

aar ver-
kerkerat-
ruik ma-
ingrijke
stelling
) exem-

bij de

GOES.

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder. — Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Drs R. H. Bremmer, Zwolle; Ds J. van Bruggen, Assen; Drs D. J. Buwalda, Kampen; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds L. Doekes, Hilversum; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; P. Groen, Rotterdam; Prof. B. Holwerda, Kampen; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Apeldoorn; Ds H. Knoop, Rotterdam; Ds J. Meester, Amsterdam; Mr Dr J. Meulink, Enschede; Drs H. M. Mulder, Kampen; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds H. J. Schilder, Utrecht; Ds J. Smelik, Groningen; Dr H. Smilde, Groningen; Ds J. P. v. d. Stoel, Grootegast; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visé, Kampen; Ds C. Vonk, Schiedam; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen; voor medewerkers: rechtstreeks aan hen of aan de administratie.

Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V., Goes. Tel. 2424 — Postrek. Nummer 406040 ten name van „DE REFORMATIE“, GOES.

Abonn.: f 4.50 per halfj., buitenl. f 11,— per jaar; losse nummers 20 cent, alles bij vooruitbetaling. Advertentiën: 20 cent per m.m.

INHOUD: Hoofdartikel: De langzame haast des Heeren, 5. — Uit de Schrift: „Gods rechtvaardigheid door het Evangelie geopenbaard“ (Rom. 1:17). — Kerk, leven: Hoogleraren ter Synode, 3. — Koopt en leest. — Theol. Hogeschool-dag 1951. — De beweging der Jongeren, 5. —

Indrukken v. d. Synode: Prot. Ref. Churches. — Zending en Evang.: Fundering van de Zendingmethode der Comprehensive Approach? — Aan een jongere tijdgenoot: „Ootmoedig belijden“. — Perschoouw. — Kerknieuws. — Verslag Generale Synode.

De langzame haast des Heeren (V)

HOOFDARTIKEL

Deze ontzaglijke werkelijkheid nu, dat de Heere in Zijn toorn naar Zijn vast, onwrikbaar besluit bewaren kan, wordt door heel de Schrift heen geleerd. Heel kenmerkend is in dit verband Rom. 9:22, waar Paulus schrijft, dat God „in veel lankmoedigheid voorwerpen des toorns verdreef, die gereed lagen tot het verderf“¹⁾. Van synodocratische zijde is den laatsten tijd herhaaldelijk op dezen tekst gewezen. En dat in een heel merkwaardig verband. In zijn dissertatie²⁾ bespreekt dr S. J. Ridderbos den term „gratie“, naar het Kuypersche gebruik daarvan in „De gemeene gratie“. Hij begint met op te merken, dat bij Kuypers „gratie“ aan kan wijzen de barmhartige gezindheid Gods of wat als vrucht van die gezindheid ons toekomt. En daarna schrijft hij het volgende over de meening van Kuypers: „in het doorlopend spraakgebruik van Kuypers (bedoelt) „gratie“ in „gemeene gratie“ niet zozeer de gezindheid Gods als wel de aan den mensch geschonken gave. Dit betekent echter in het geheel niet, dat de gemeene gratie als gave niet de vrucht zou zijn van zulk een genadige gezindheid. Immers: de gemeene gratie is vrucht van Gods lankmoedigheid „waarmede het Goddelijk geduld van den Almachtige de zonde tijdelijk verdraagt“³⁾. En verderop, wanneer hij de kritiek van prof. Schilder op Kuypers bespreekt en ook handelt over Schilders „ontkenning dat God jegens alle menschen een gunstige gezindheid zou koesteren“⁴⁾; schrijft hij het volgende (en men lette er op dat hij, nog méér dan in boven neergegeven citaat, méér doet dan alleen maar Kuypers' meening in dezen weergeven. Die meening wordt ook zelfstandig geïnterpreteerd en geparafraseerd, zoodat wel te onderscheiden is tusschen de meening van Kuypers en van Ridderbos!): „Nu hebben wij bij onze uiteenzettingen over Kuypers' gemeene-gratie-begrip gezien, dat deze hierin een gunstige gezindheid Gods jegens alle menschen wel niet op den voorgrond stelt, maar toch wel veronderstelt. Wij hoorden hem immers spreken van Gods lankmoedigheid, waaruit ook de gaven der gemeene gratie voortkomen. Overigens heeft Kuypers deze gedachte van een algemeene gunstige gezindheid Gods — voor zoover wij weten — niet speciaal gefundeerd. Alleen wijst zijn spreken over Gods lankmoedigheid in dit verband toch wel den juiststen weg. Wij worden hierdoor immers herinnerd aan de leer der Schrift, dat ook de goddeloozen deelen in deze lankmoedigheid (vgl. bijv. Rom. 2:4, 9:22). En men zal moeilijk kunnen ontkennen, dat lankmoedigheid een gunstige gezindheid is. Wanneer Schilder erkent, dat God een gunstige gezindheid koestert jegens het kreuurelijke in alle menschen, dan is hem dit toe te stemmen. Maar ten

onrechte stelt hij dit tegenover 'n gunstige gezindheid jegens alle menschen. De Schrift maakt deze tegenstelling niet, maar spreekt in Rom. 9:22 onbevengenen over Gods lankmoedigheid jegens de vaten des toorns (dat zijn toch menschen?)“⁵⁾. — Het citaat is wel wat lang geworden, maar het is dan ook merkwaardig.

Dr G. C. Berkouwer heeft zich bij deze opvatting aangesloten in een verhandeling over de lankmoedigheid, die wel den lezer in velerlei moeite brengt, als die lezer tracht precies en welomschreven de eigen meening van Berkouwer te weten te komen, maar die toch hierin helder is, dat z.i. ook in de lankmoedigheid naar de Schrift er voluit sprake is van een gunstige gezindheid Gods jegens alle menschen. Hij vermeldt zelfs opzettelijk en met instemming de thesen van dr S. J. Ridderbos⁶⁾.

Wij hoorden Ridderbos verzekeren in betrekking o.m. tot Rom. 9:22, dat men moeilijk zal kunnen ontkennen, dat lankmoedigheid een gunstige gezindheid is. Het loont de moeite na deze stellige verzekering enkele exegeten te hooren over Rom. 9:22. Greijdanus schrijft bij dit vers: „Deze voorwerpen des toorns waren dus reeds geheel voor het verderf gereed; vgl. Gen. 15:16. Toch droeg de Heere ze nog, en verhoedde Hij een tijdlang, dat zij in den afgrond des toorns neerstorten. Hij betoonde hun lankmoedigheid..... door hen verbeurd, doch deze moest dienen tot openbaring van Gods toorn en macht eenmaal..... In dit vers wordt er op gewezen, dat het onverdiende, ja geheel verbeurde, sparen geschiedde met het oog op de openbaring van Gods toorn en macht daarna. Zoo heeft God ook Pharao gespaard en gedragen....., opdat Hij aldus later Zijn macht betoonen zou“⁷⁾.

Ds G. Doekes schrijft: „Paulus wijst op het uitslaan van Gods oordeel over Pharao en allen anderen zondaar, die ondanks hun uitdagende boosheid langen tijd deelden in Zijne groote lankmoedigheid. In deze verrassende uitspraak heeft meer dan één uitlegger iets gelezen, dat er niet in te vinden is. Sommigen meenden, dat dit verdragen van de vaten des toorns ten doel zou hebben, hun de mogelijkheid tot bekeering te laten..... Reeds Calvijn heeft de dwaasheid van eene dergelijke uitlegging aangewezen in de korte, maar afdoende woorden: „Alsof Paulus aan God eene verdraagzaamheid toeschreef, waardoor hij zou verwachten de bekeering dergenen, die hij zegt tot het verderf te zijn toebereid“..... Het doel van het

verdragen Gods is niet de behoudenis, de bekeering van zondaren, maar de openbaring van Gods toorn en mogendheid. Dat doel is immers..... in het participium „willende“ uitgedrukt, geheel in overeenstemming met hetgeen de Apostel in het voorbeeld van Farao heeft aangetoond..... Het gaat in deze verzen met name over de verdraagzaamheid Gods, die toelaat, dat de zondaar al zijne boosheid openbaart..... De Apostel wil zeggen, dat God de vaten des toorns met groot geduld draagt, dat Hij ze, schoon rijp voor het oordeel, niet aanstonds in het verderf stort, opdat straks bij hun ondergang te klaarder zijn toorn en mogendheid aan den dag komen..... De meervoudsvorm „vaten“ bewijst, dat het doen Gods met Farao geen op zichzelf staand geval was, maar een treffend bewijs van wat Hij in het algemeen doet met de goddeloozen. Hij laat den zondaar de gelegenheid om de boosheid zijns harten ten volle te ontplooen..... En juist daardoor is hare nederlaag in des zondaars ondergang zooveel te krachtiger getuigenis van de majestéi onzes Gods“⁸⁾.

Th. Zahn schrijft: „Lankmoedigheid is dit laten leven der boezen..... niet in dezen zin alsof daarmee bekeering en begnadiging der zondaren nagestreefd zou zijn; dit doel is immers daardoor uitgesloten, dat zij als klaar voor den ondergang getypeerd worden; maar slechts in zooverre als God Zich beheerscht en het gericht uitstelt, in plaats van Zijn toorn direct vrijen loop te laten en de zondaren te verdelgen, zoodra zij rijp zijn voor het gericht“⁹⁾.

Greijdanus, Doekes, Zahn — en dr S. J. Ridderbos met die stellige verzekering: „men zal moeilijk kunnen ontkennen, dat lankmoedigheid een gunstige gezindheid is“. Die stelling blijkt dus stout genoeg, maar wordt wel verklaarbaar als verlegenheidstelling, want er is van Kuypers naar Ridder-

¹⁾ Ds G. Doekes, De beteekenissen van Israëls val, Nijverdal, 1915, bl. 92—95. De Griekse woorden zijn in het citaat vertaald.

²⁾ D. Th. Zahn, Der Brief des Paulus an die Römer², Leipzig—Erlangen, 1925, S. 459: „Langmut ist dieses Lebenlassen der Bösen..... nicht in dem Sinne als ob damit Bekehrung und Begnadigung der Sünder bezweckt wäre; dieser Zweck ist vielmehr dadurch ausgeschlossen, dass sie als fertig zum Untergang bezeichnet werden; sondern nur in sofern, als Gott an sich hält und das Gericht hinauschiebt, anstatt seinem Zorn alsbald freien Lauf zu lassen und die Sünder zu vernichten, sobald sie für das Gericht reif sind“. Mocht dit citaat den gemeene-gratie-theoretici van vandaag nog tot bezinning brengen. Het is ditmaal niet een „excessief“ of „extrem“ supralapsarier, maar een lutheraan, die zoo spreekt!

MEDEDELING.

HET COLLEGE VAN HOOGLERAREN MAAKT BEKEND, IN OVERLEG MET DE PRAESES-DEPUTAAT-CURATOR, DAT IN VERBAND MET HET VOORTDUREN VAN DE ZITTINGEN DER GENERALE SYNODE, DE INSCRIFING VAN NIEUWE STUDENTEN, RECENSIE DER INGESCHREVEN STUDENTEN EN DE OPENING DER LESSEN OP VRIJDAG 28 SEPT. TOT NADERE AANKONDIGING WORDEN UITGESTELD.

OM DEZELFDE REDEN BEGINNEN DE COLLEGES NIET OP DE GEWONE TIJD. NADER BERICHT VOLGT ZO SPOEDIG MOGELIJK.

NAMENS HET COLLEGE VAN HOOGLERAREN,

H. J. JAGER, SECR.

Andere bladen worden verzocht dit bericht over te nemen.

¹⁾ Vertaling dr J. A. C. v. Leeuwen in de Korte Verklaring.

²⁾ Dr S. J. Ridderbos, De theologische Cultuurbeschouwing van Abraham Kuypers, Kampen, 1947.

³⁾ A.w., bl. 58.

⁴⁾ A.w., bl. 309.

⁵⁾ A.w., bl. 310, Vergelijk ook: Dr S. J. Ridderbos „Random het gemeene-gratie-probleem“, Kampen, 1949, bl. 11—15.

⁶⁾ Dr G. C. Berkouwer, De lankmoedigheid Gods (Reeks dogmatische studiën), Kampen, 1950, bl. 80—99. We hebben er in dit verband van afgezien deze verhandeling te bespreken. Er is wel veel wat daartoe lokt, vooral voor wie let op de kerkelijke en confessionele plaats, die dr Berkouwer inneemt.

⁷⁾ Dr S. Greijdanus, De brief van den apostel Paulus aan de gemeente te Rome, Amsterdam, 1933, bl. 433.